

Foto: Sarah Tjárnås

Vattentjänstplan

Härjedalens kommun

Miljökonsekvensbeskrivning

SAMRÅDSHANDLING

Sammanfattning

Härjedalens kommun har tagit fram ett förslag till vattentjänstplan som innehåller ett antal åtgärder för att stärka de allmänna vattentjänsterna. Dels utifrån behovet att utöka kapaciteten inför utveckling av ny bebyggelse, dels att kunna ansluta befintlig bebyggelse och minska belastningen på miljön. Den största vikten ligger på utbyggnadsåtgärderna inom projektet VA2025. Genomförandet av planen bedöms medföra betydande miljöpåverkan.

Inom Funäsdalsområdet ersätter ett nytt reningsverk fem äldre anläggningar för hantering av avloppsvatten. Ramundberget, Bruksvallarna och Tännaldalen knyts samman med överföringsledningar till det nya reningsverket i Funäsdalen. För att säkra framtida dricksvatten genomförs vattentäktstudier och för att kunna säkerställa det framtida behovet av dricksvatten samt reservvattenförsörjning så kommer även överföringsledningar för vatten att anläggas.

I Vemdalsområdet ska ett nytt reningsverk nedanför Björnrike ersätta tre befintliga, äldre anläggningar. Överföringsledningar kommer att anläggas för att knyta samman Vemdalskalet, Vemdalen by, Björnrike samt Björnrike syd till avloppsreningsverket. Samtidigt utreds nya och befintliga vattentäkter i området och hur vattenförsörjningen kan byggas ut på ett lämpligt sätt.

För Lofsdalen pågår ett arbete med en förstudie. Förstudiens syfte är att hitta lämpliga lösningar för en större VA-anläggning med tanke på den expansion som skett samt planeras i Lofsdalsområdet. Kommunen planerar även för ett nytt avloppsreningsverk i Sveg, beläget inom samma område som det befintliga. Troligtvis kommer anläggningen att byggas inom ramen för nästa planperiod.

Planen har utformats efter ett flertal parametrar där möjligheterna att ansluta många nya abonnenter har varit en viktig prioritering för att inte VA-kollektivet ska drabbas av påtagligt ökade kostnader för utbyggnaden. Samtidigt ska även möjligheter till anslutning av befintlig bebyggelse prioriteras efter behov.

Att koncentrera hanteringen av spillvatten till färre och modernare anläggningar bedöms ge positiva effekter på vattenmiljön och minskade risker för människors hälsa. Omfattande utredningsarbeten kring nya vattentäkter ger förutsättningar för långsiktigt hållbart nyttjande av grundvattenresurserna.

Inom områden med många enskilda anläggningar där ingen utbyggnad planeras kvarstår eventuella problem kopplade till läckage av näringsämnen och andra föroreningar. Mer strategiskt tillsynsarbete planeras inom ett flertal bevakningsområden för att åstadkomma förbättringar inom sådana områden.

Omfattande ledningsarbeten kan påverka natur- och kulturmiljöer, men det finns goda förutsättningar för att hantera eventuell påverkan och välja lämpliga sätt att minimera effekterna i de formella samråds- och tillståndsprocesser som respektive åtgärd är behäftad med.

Utbyggnaden av den allmänna anläggningen medför goda förutsättningar för fortsatt utveckling av bebyggelsen i västra Härjedalen och området kring Vemdalen. Det bedöms medföra goda effekter för bland annat besöksnäringen. Indirekt kan negativa effekter uppstå för rennäringen om utbyggnaden leder till en fortsatt ökning av besökare inom känsliga renbetesområden.

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning	4
Kommunens ansvar för vattentjänster	4
Nulägesbeskrivning	4
Nuvarande VA-anläggning i Härjedalens kommun.....	4
Identifierade brister och behov	6
Härjedalens vattentjänstplan 2024-2034	7
Syfte och relation till andra planer	7
Planerade åtgärder.....	7
VA2025	7
Utbyggnadsplan.....	9
Sammanfattning av planerade åtgärder.....	10
Överväganden bakom planen – alternativredovisning	12
Prioritering mellan områden	12
Miljöeffekter och konsekvenser	13
Betydande miljöpåverkan.....	13
Avgränsning	13
Geografisk avgränsning	13
Avgränsning i sak.....	13
Avgränsning i tid	14
Konsekvenser av planens genomförande	14
Effekter på vattenmiljön	14
Hushållning med vattenresurser	16
Risker för människors hälsa.....	16
Natur- och kulturmiljöer.....	17
Förutsättningar för bebyggelseutveckling	19
Påverkan på näringsliv och annan markanvändning	19
Nollalternativet och konsekvenser av andra alternativ.....	21
Nollalternativet och dess konsekvenser.....	21
Alternativ utformning.....	21
Avstämning mot relevanta miljömål.....	22
Miljökvalitetsnormer	22
Miljökvalitetsmål	22
Ingen övergödning	22
Levande sjöar och vattendrag.....	22
Grundvatten av god kvalitet	22
Ingen övergödning	22
Uppföljning	22

Inledning

Miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning

En myndighet eller kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning om genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Strategisk miljöbedömning är en process som används för att identifiera, beskriva och bedöma miljöeffekter.

Miljökonsekvensbeskrivningen är den handling där planförslagets effekter för människors hälsa och miljö beskrivs. Effekter och konsekvenser ska ställas i relation till de effekter och konsekvenser som kan tänkas uppstå om planförslaget inte genomförs, samt utvärdera om den föreslagna planen når uppsatta mål på det sätt som medför minst negativ påverkan på människors hälsa och miljön.

Härjedalens kommun har upprättat ett förslag till vattentjänstplan. Planen beskriver hur kommunen ska tillgodose behovet av allmänna vattentjänster, det vill säga dricksvatten, hantering av hushållens spillvatten samt dagvattenhantering. Genomförandet av vattentjänstplanen bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan och den har därför genomgått en miljöbedömning. Miljökonsekvensbeskrivningen utgör en bilaga till planen.

Kommunens ansvar för vattentjänster

Vattentjänster är en sammanfattande benämning på olika tjänster för vattenförsörjning och avlopp. När sådana tjänster tillhandahålls genom en allmän (kommunal) VA-anläggning är de allmänna vattentjänster.

Kommunen ska i sin vattentjänstplan visa hur de tillämpar bestämmelserna i lagen om allmänna vattentjänster. I planen ska det därför framgå var kommunen avser att inrätta verksamhetsområde för en eller flera vattentjänster.

Nulägesbeskrivning

Nuvarande VA-anläggning i Härjedalens kommun

Härjedalens kommun är en stor kommun men med få invånare sett till kommunens storlek. Bebyggelsen är spridd med flera mindre samhällen, byar och fritidshusområden.

Det finns totalt 61 verksamhetsområden fastställda på 30 orter inom Härjedalens kommun. Inom verksamhetsområde är det kommunen som ansvarar för att tillhandahålla vattentjänsterna.

Många orter har verksamhetsområden för både vatten- och avlopp men det finns också orter där det enbart finns verksamhetsområde för vatten eller avlopp.

Tabell 1. Orter där kommunen har inrättat verksamhetsområden.

Ort	Befintligt verksamhetsområde	Del av bebyggelsens på orten som omfattas av verksamhetsområdet	Verksamhetsområde för dagvatten
Ramundberget	Spillvattenavlopp	Del av bebyggelse	
Bruksvallarna	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelse, vissa delar endast vatten.	
Mittådalen	Vatten, Vatten- och spillvattenavlopp	Del av bebyggelse	
Messlingen	Vatten- och spillvattenavlopp	Mindre del av bebyggelsen	
Fjällnäs, Hamra, Tännadalen, Skarvruet-Hällan	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen	
Funäsdalen och Ljusnedal	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen	Ja, Funäsdalen
Tännäs	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen	
Långå	Vatten	Huvuddelen av bebyggelsen	
Hede	Vatten, Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen, mindre del till endast vatten	Ja
Hedeviken	Vatten	Huvuddelen av bebyggelsen	
Vemdalen	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen,	Ja
Vemdals skalet	Vatten- och spillvattenavlopp	Hela bebyggelsen ansluten till spillvattenavlopp, viss del utanför vatten.	
Björnrike	Vatten- och spillvattenavlopp	Hela bebyggelsen	
Vemhån	Vatten, Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen,	
Linsell	Vatten- och spillvattenavlopp	Del av bebyggelse	
Lofsdalen (ej Strådalen och Slagavallen)	Vatten- och spillvattenavlopp	Hela bebyggelsen	
Glöte	Vatten	Mindre del av bebyggelsen	
Lillhärdal	Vatten, Vatten- och spillvattenavlopp	Del av bebyggelse	Ja
Herrö	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen	
Överberg	Vatten/Vatten- och spillvattenavlopp/ spillvattenavlopp	Del av bebyggelse	
Sveg	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen	Ja
Ytterberg	Vatten- och spillvattenavlopp	Mindre del av bebyggelsen	
Älvros	Vatten- och spillvattenavlopp	Huvuddelen av bebyggelsen,	
Vänsjö	Vatten, Vatten- och spillvattenavlopp	Del av bebyggelse	
Ytterhogdal	Vatten- och spillvattenavlopp, vatten	Huvuddelen av bebyggelsen	Ja
Överhogdal	Vatten- och spillvattenavlopp	Del av bebyggelse	
Fåssjö	Vatten- och spillvattenavlopp,	Huvuddelen av bebyggelsen	

På grund av storleken och den i många delar glesa bebyggelsen finns ett relativt stort antal fastigheter som har enskild VA-försörjning. Troligtvis finns det totalt mellan 3 500 och 5 000 enskilda avloppsanläggningar spridda över kommunen varav cirka 3 500 slamtöms. Kommunen har en ambition om att alla fastigheter med behov av avloppsförsörjning ska ha en anläggning som är godkänd enligt miljöbalken. Kommunen saknar dock kunskap om status hos många av anläggningarna då många är äldre och kommunen inte har genomfört någon kommuntäckande tillsyn av anläggningarna.

Identifierade brister och behov

Utöver ett stort antal enskilda anläggningar finns också behov för att bygga ut VA-anläggningen för att bebyggelsen i kommunen ska kunna utvecklas. Inom kommunens större turistområden har exploateringstakten i många år varit hög då det har funnits tillgänglig mark, efterfrågan på boende, investeringsvilja hos privata aktörer samt intresse för utveckling hos kommunen.

Det höga exploateringstrycket har medfört att flera av de anläggningar för hantering av spillvatten som byggdes på 70- och 80-talen redan nått, eller är på väg att nå sin maxkapacitet. De äldre anläggningarna som utgörs av större dammanläggningar uppnår inte heller de krav på kväverening som ställs i EU-direktiv. Den höga utbyggnadstakten har även medfört ett allt större behov av dricksvatten.

Med den bakgrunden har kommunen beslutat om stora investeringar i den befintliga VA-anläggningen. Dels för att kunna möta lagkrav, dels för att möjliggöra en fortsatt utveckling av bebyggelse inom kommunen. De större satsningarna sker dels i västra Härjedalen, dels i Vemdalenområdet.

Härjedalens vattentjänstplan 2024-2034

Syfte och relation till andra planer

Vattentjänstplanen syfte är dels att beskriva kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Det är också att redovisa kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Vattentjänstplanen ersätter kommunens tidigare VA-plan som bestod av VA-policy och VA-handlingsplan. och utgör nu det styrande dokumentet för VA-utbyggnaden i kommunen.

Kommunens översiktsplan är styrande vid planering av hur mark och vatten ska användas. I kommande planeringsstrategi för aktualisering av översiktsplanen kommer den att göra ett planeringsunderlag.

Härjedalens kommun antog 2023-06-14 en vattenstrategi som är en strategisk kompass för hur vattenförsörjningen ska utformas och fungera i kommunen. Syftet är att vägleda planering och prioritering av åtgärder. Strategin utgör ett underlag till vattentjänstplanen.

Planerade åtgärder

Kommunen har planerat att vidta ett antal åtgärder för att stärka de allmänna vattentjänsterna, dels utifrån behovet att utöka kapaciteten inför utveckling av ny bebyggelse, dels att kunna ansluta befintlig bebyggelse och minska belastningen på miljön. Nedan följer en sammanfattning av dessa åtgärder som planeras inom planperioden.

VA2025

Projektet VA2025 startades 2017 och är ett stort investeringsprojekt för Härjedalens kommun med en total budget på cirka 1 miljard kronor. Utvecklingen av fjällturism i kombination med ökade miljökrav från myndigheter har lett fram till ett behov av ökad VA-kapacitet samt ett samlat grepp för en hållbar VA-försörjning.

Projektet arbetar med att bygga ut och förstärka VA-försörjningen i totalt fyra områden i kommunen. Projektet i sig ansluter inga bostadsområden, men skapar förutsättningar för nya anslutningar genom att skapa kapacitet i vatten- och spillvattenförsörjningen samt anlägger överföringsledningar som sedan möjliggör att lokala ledningsnät kan byggas ut och ansluta till huvudledningen.

Funäsdalsområdet

Inom Funäsdalsområdet ersätter ett nytt reningsverk fem äldre anläggningar för hantering av avloppsvatten. För att kunna avveckla de gamla avloppsreningsverken i Ramundberget, Bruksvallarna och Tännaldalen så knyts dessa byar samman med överföringsledningar fram till det nya reningsverket i Funäsdalen.

För att säkra framtida dricksvatten genomförs vattentäktstuderingar i hela området och för att kunna säkerställa det framtida behovet av dricksvatten samt reservvattenförsörjning så kommer även överföringsledningar för vatten att anläggas.

Överföringsledningarna kommer möjliggöra att i nästa steg bygga ut lokala ledningsnät och därmed ansluta bebyggelseområden längs överföringsledningarna. De områden som kan bli möjliga att ansluta är norra delen av "gamla Kåvan" i Funäsdalen, Flon, delar av Bruksvallarna som idag saknar kommunalt spillvatten samt Ramundberget som idag saknar kommunalt dricksvatten.

Vemdalsområdet

I Vemdalsområdet ska ett nytt reningsverk nedanför Björnrike ersätta tre befintliga, äldre anläggningar. Överföringsledning kommer att anläggas för att knyta samman Vemdalskalet, Vemdalen by, Björnrike samt Björnrike syd till avloppsreningsverket. Samtidigt utreds nya och befintliga vattentäkter i området och hur vattenförsörjningen kan byggas ut på ett lämpligt sätt.

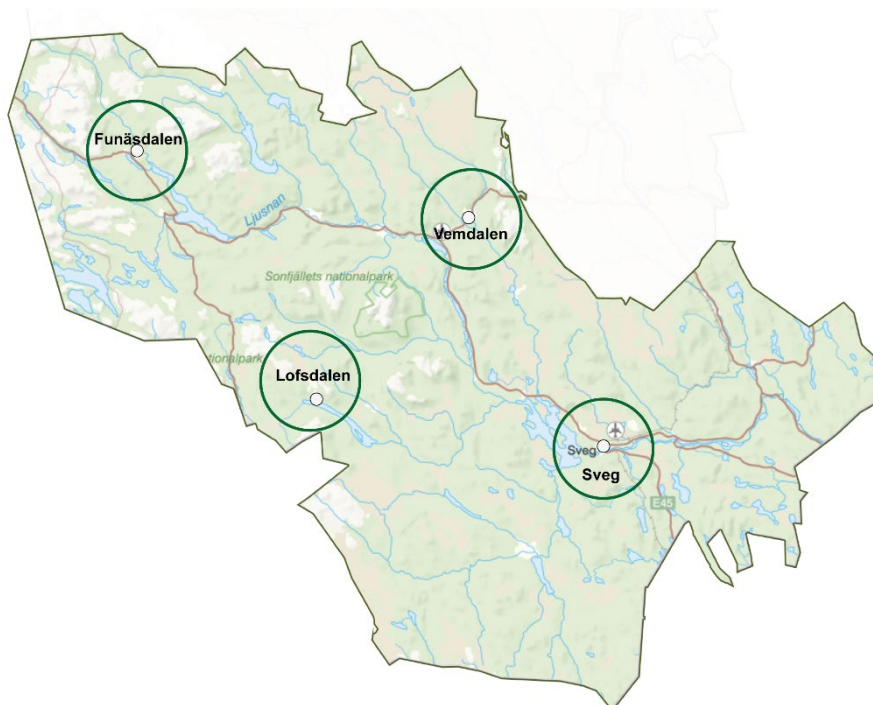
Överföringsledningarna kommer att möjliggöra anslutning av områden som idag inte har kommunalt VA. Exempel på sådana områden är öster om Norr-Veman i Vemdalen by (Nålaåa), samt ströfastigheter som finns belägna mellan Vemdalskalet och Vemdalen by samt från Vemdalen by mot Björnrike.

Lofsdalsområdet

För Lofsdalen pågår ett arbete med en förstudie. Förstudiens syfte är att hitta lämpliga lösningar för en större VA-anläggning med tanke på den expansion som skett samt planeras i Lofsdalsområdet. Förstudien går även igenom lämpliga lösningar för området Slagavallen.

Sveg

Kommunen planerar för ett nytt avloppsreningsverk i Sveg, beläget inom samma område som det befintliga. Troligtvis kommer anläggningen att byggas inom ramen för nästa planperiod.

Figur 1 Områden där åtgärder planeras inom projekt VA2025.

Utbyggnadsplan

Kommunen har bedömt olika geografiska områden och klassificerat dem i tre typer:

VA-utbyggnadsområde

I ett VA-utbyggnadsområde planeras för en utbyggnad av allmänt VA, antingen genom att VA-huvudmannen bygger ut ledningsnät och anvisar förbindelsepunkter vid fastighetsgräns eller att området bygger ut en gemensamhetsanläggning som är ansluten till det kommunala ledningsnätet.

Utöver de kapacitetshöjande åtgärder som projektet VA2025 innehåller, planerar kommunen för ett utbyggnadsområde där verksamhetsområde för spillvatten ska inrättas:

- Östra Ripfjället

VA-utredningsområde

I ett område klassat som VA-utredningsområde behöver fler utredningar genomföras under planperioden, för att komma fram till om kommunalt VA eller annan form av gemensam lösning är möjligt, alternativt att fortsatt enskild VA-försörjning kan ske. Utredningsbehovet finns oftast på grund av att ingen inventering av områdets VA-anläggningar har genomförts, plansituationen är oklar, att behovet eller förutsättningarna fortsatt behöver utredas. Vattentjänstplanen presenterar fem VA-utredningsområden för vatten och spillvatten:

- Messlingen
- Flon
- Nålaåa, Vemdalen
- Slagavallen
- Landet, Strådalen

VA-bevakningsområde

Inom nio olika områden planerar kommunen förstärkt bevakning av VA-frågorna. Det innebär att till exempel tillsynen prioriteras inom dessa områden. Områdena ska analyseras på nytt vid nästa aktualisering av vattentjänstplanen för att fånga upp om eventuella förändringar har skett som kan motivera en annan bedömning.

- Rockvallen
- Ytterberg
- Näsvalen
- Hedeviken
- Långå
- Skärsjövålen
- Nysäteren
- Orrmo
- Östansjö
- Överberg

Övriga områden

Inom de delar av kommunen som inte finns listade ovan planerar kommunen inte att vidta några åtgärder utan befintlig enskild försörjning avses fortsatt brukas.

Sammanfattning av planerade åtgärder

Åtgärder listade i tabell fyra är åtgärder som planeras inom arbetet med den allmänna VA-anläggningen.

Tabell 2. Åtgärder för fortsatt arbete med den allmänna VA-anläggningen

Åtgärd	Beskrivning	Tidplan
Funäsdalen nytt reningsverk	Byggnation av nytt avloppsreningsverk i Funäsdalen för att ta emot spillvatten från Ramundberget, Bruksvallarna, Funäsdalen och Tännaldalen.	2025
Huvudledning Bruksvallarna Funäsdalen	Byggnation av ny överföringsledning för spillvatten och dricksvatten.	2025
Huvudledning Ramundberget Bruksvallarna	Byggnation av ny överföringsledning för spillvatten och dricksvatten.	2026
Huvudledning Tännaldalen Funäsdalen	Byggnation av ny överföringsledning för spillvatten och eventuellt dricksvatten.	2031
Vattentäktstuderingar Funäsdalsområdet	Utredning av nya framtida vattentäkter i Funäsdalsområdet.	2025
Vemdalen nytt reningsverk	Byggnation av nytt avloppsreningsverk i Vemdalsområdet för att ta emot spillvatten från Vemdalskalet, Vemdalen, Björnrike och Björnrike syd.	2027
Huvudledning Vemdalskalet Vemdalen	Byggnation av ny överföringsledning för spillvatten och dricksvatten	2027
Huvudledning Vemdalen till nytt reningsverk	Byggnation av överföringsledning för spillvatten och dricksvatten.	2027
Huvudledning från Björnrike till nytt reningsverk	Byggnation av överföringsledning för spillvatten och dricksvatten.	2027
Vattentäktstuderingar Vemdalsområdet	Utredning av nya framtida vattentäkter i Vemdalsområdet	2025
Huvudledning från Björnrike syd till Björnrike	Byggnation av överföringsledning för spillvatten och eventuellt dricksvatten. Inväntar beslut från domstol angående exploateringen.	Inväntar tillstånd
VA-utredning Messlingen	Kommunen har i beslut om planprogram för Messlingen beslutat att VA-försörjningen för hela Messlingen ska utredas.	2025-2030
VA-utredning Flon	Överföringsledningar mellan Bruksvallarna och Funäsdalen kommer att passera genom området. Behov av utredning hur ledningsnät skulle kunna byggas ut samt organisationsform finns.	2024-2028
VA-utredning Nålaåa Vemdalen	Överföringsledningar mellan Vemdalskalet och nya reningsverket i Vemdalsområdet kommer att passera genom området. Behov av utredning hur ledningsnät skulle kunna byggas ut samt organisationsform finns.	2025 - 2030
VA-utredning Slagavallen	I VA2025 är en förstudie under framtagande för att utreda framtida VA-försörjning i Lofsdalsområdet. Utredning av vattentäkter påbörjas 2024. Utredningar för hela VA-försörjningen i området beräknas ta lång tid.	2024 – 2030
VA-utredning Landet, Strådalen	I VA2025 är en förstudie under framtagande för att utreda framtida VA-försörjning i Lofsdalsområdet. Utredning av vattentäkter påbörjas 2024. Utredningar för hela VA-försörjningen i området beräknas ta lång tid.	2024 - 2030
Spillvattenledningar Ripfjället östra	Byggnation av spillvattenledningar inom det östra området i Ripfjället, Vemdalskalet för att möjliggöra att fastigheter kan ansluta sig till kommunalt spillvatten.	2028 – 2032
Nödvattenplanering	Kommunen saknar idag nödvattenplan, behovet finns och ett arbete med detta är i startgroparna hos kommunen.	Ej fastställd
Förnyelseplanering	Kartläggning av kommunens befintliga VA-anläggningar pågår, därefter kommer en prioritering att genomföras.	2024 – 2025

Brandvattenplan	Ett behov att klargöra brandvattenförsörjningen finns inom kommunen, dels vilka lösningar man förespråkar, men även ansvarsfrågan.	2025 – 2026
Inventering VA-huvudmannens dagvattenanläggningar	Inventering av befintliga dagvattenanläggningar med avseende på typ av anläggning, kapacitet, skick och underhållsbehov.	2026 - 2030
Inventering anslutning av fastigheter	Inventering av anslutna fastigheter med avseende på typ av anslutning.	2026 - 2030
Recipientkartläggning	Kartläggning av recipienter som VA-huvudmannens dagvattenledningar mynnar ut i, med utredning av föroreningsbelastning samt eventuella åtgärdsbehov.	2028 – 2032
Separera dagvatten från spillvattenledningar	Ett långsiktigt arbete för åtskild avledning på spillvatten och dagvatten. Idag misstänks viss mängd dagvatten ledas till spillvattenledningsnätet. Utredning som beskriver förslag på åtgärder sker i ett första steg.	2028 – 2034
Undersöka identifierade objekt i skyfallskarteringen	Avgöra om översvämningsrisk finns, skriva handlingsplaner och åtgärda potentiella konsekvenser	2025 – 2027

Åtgärder listade i tabell 3 är de åtgärder som kommunen planerar utanför den allmänna VA-anläggningen.

Tabell 3. Åtgärder för fortsatt arbete inom områden med enskild VA-försörjning.

Åtgärd	Beskrivning	Tidplan
Tillsynsplanering enskilda avlopp	Ta fram en tillsynsplanering för enskilda avloppsanläggningar. Tillsynen ska prioriteras till de områden där det föreligger risk för miljön eller människors hälsa.	2025 - 2026
Kontroll av samfälliga dricksvattenanläggningar	Kontroll av de dricksvattenanläggningar som omfattas av dricksvattenföreskrifterna	2024 - 2028
Samordnade VA-lösningar i tätbebyggda områden	Kommunen förordar samordnade VA-lösningar för tätbebyggda områden. Byggnation av gemensamma anläggningar ska följa kommunens styrande dokument för anläggande av VA – anläggningar	Löpande
Informationsspridning och rådgivning för enskild VA-försörjning	Kommunen ska medverka till informationsspridning och rådgivning för enskilda vatten och avloppsanläggningar i syfte att skapa lagliga och funktionella anläggningar.	Löpande
Riktlinjer för hög och normal skyddsnivå	Kommunen bör ta fram riktlinjer för i vilka fall hög respektive normal skyddsnivå för enskilda avlopp ska tillämpas.	2025 - 2026

Åtgärder för fortsatt arbete gällande skyfall och höga flöden

Utöver att undersöka identifierade objekt i skyfallskarteringen ska kommunen i sin översiktsplan ge sin syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön, samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Det kan också handla om att peka ut geografiska områden där det behövs mer detaljerade undersökningar av riskförhållanden. Med klimatrelaterade risker avses bland annat översvämning.

Överväganden bakom planen – alternativredovisning

Prioritering mellan områden

För att prioritera bland de orter som ovan är klassade som utbyggnadsområden, utredningsområden och bevakningsområden och skapa en grund för långsiktig planering har kommunen kartlagt behoven inom dessa områden på ett systematiskt sätt. Vid klassning av områdena har ett flertal steg av prioriteringsgrunder gåtts igenom för varje område. För vissa områden har information saknats, vilket kräver ytterligare utredning under planperioden.

Steg 1

Bedömning ur hälso-och miljösynpunkt samt större sammanhang.

Steg 2

Bedömning av möjligheterna att lösas på annat sätt än kommunalt enligt Lagen om allmänna vattentjänster §6.

Steg 3

Bedömning av möjligheterna att lösa behoven med kommunal VA-anläggning.

Steg 4

Avstämning mot intentioner i kommunala planer och policyer.

Steg 5

Prioritering utifrån steg 1-4 med hänsyn till tid, resurser och ekonomi.

Ovanstående prioriteringsgrunder i steg ett till tre värderas sedan i form av behov och möjligheter tillsammans i en prioriteringsmodell, vilket ger ett underlag till den slutliga prioriteringen. Bedömning av behov sker utifrån följande parametrar:

- Antal fastigheter
- Andel fritidshus och dess utnyttjandegrad
- Bebyggelseutveckling
- Förutsättningar för dricksvattenförsörjning
- Känslighet hos recipient och naturmiljö
- Utsläppssituationen och status för enskilda avlopp

Bedömning av möjligheter sker utifrån följande parametrar:

- Kostnader för utbyggnad av kommunalt VA
- Samordningsvinster vid utbyggnad

I steg fyra bedöms om en eventuell utbyggnad stämmer med intentionerna i kommunens planer, policyer och andra styrande och vägledande dokument. I sista stegen vägs bedömningarna i steg 1 – 4 samman och en prioritering görs av områdena.

Miljöeffekter och konsekvenser

Betydande miljöpåverkan

Inom ramen för vattentjänstplanen ska kommunen anlägga två nya avloppsreningsverk för mer än 2 000 personekvivalenter. Sådana anläggningar är tillståndspliktiga enligt 28 kap. 1 § miljöprövningsförordningen (2013:251) och innebär alltid betydande miljöpåverkan enligt 6 § 1 punkten miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Planen rymmer även anläggning av längre överföringsledningar för att kunna ansluta bebyggelse till de nya reningsverken. Längre ledningsdragningar innebär omfattande markarbeten. Åtgärderna är av sådan art och omfattning att de omfattas av samrådsplikt avseende verksamheter och åtgärder som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön, så kallat 12:6-samråd.

Vid bedömning av om en åtgärd kan komma att innebära en väsentlig ändring av naturmiljön bör områdets karaktär och känslighet beaktas, liksom åtgärden som sådan och dess inverkan på naturmiljön. Kommunstyrelsen beslutade vid sammanträde den 13 juni att genomförandet av vattentjänstplanen som helhet kan antas innebära betydande miljöpåverkan.

Avgränsning

Geografisk avgränsning

Vattentjänstplanen omfattar hela kommunen, och därmed utgörs den geografiska avgränsningen av kommunens yta. Vattenmiljön kan dock påverkas i ett större perspektiv då påverkanskällor inom kommunen kan komma att påverka vattenförekomster nedströms kommungränsen, vilket kräver att effekter i vattenmiljön bedöms i ett större perspektiv om det finns behov för det.

Avgränsning i sak

Vattentjänstplanen utgör ett övergripande paraplydokument för kommunens tillhandahållande av vattentjänster. Planen är inte bindande och utgör inte prövning av de åtgärder som ingår i planen. Dessa prövas i tillämpliga processer i senare skede. Miljökonsekvensbeskrivningen håller därför i likhet med vattentjänstplanen en övergripande nivå och fokuserar på att övergripande beskriva konsekvenserna av de beslut som ryms inom vattentjänstplanen.

Effekter som kan uppstå i samband med genomförandet av enskilda åtgärder hanteras i prövningen av respektive åtgärd då även skadeförebyggande åtgärder väljs och beslutas utifrån behov. För att klargöra behoven och vidta rätt åtgärder krävs platsspecifika inventeringar och andra underlag. Vattentjänstplanen kan inte föregå föreläggande i samband med 12:6-samråd eller villkor i tillståndsgivning. Tyngdpunkten i miljökonsekvensbeskrivningen ligger därför i att beskriva förutsättningarna för hantering i senare skede. Följande parametrar behandlas i aktuell miljökonsekvensbeskrivning:

Vattenmiljö

Förutsättningar för att uppnå och följa miljökvalitetsnormer i vattenförekomsterna.

Hushållning med vattenresurser

Förutsättningar för hållbart nyttjande av grundvattenresurser.

Risker för människors hälsa

Risker för dricksvattenresurser och andra olägenheter på grund av spridning av bakterier och andra föroreningar.

Natur- och kulturmiljöer

Förutsättningar för att kunna hantera hänsyn mot natur- och kulturvärden liksom rennäringens markanvändning i de processer som krävs för att genomföra vattentjänstplanen

Utveckling, näringsliv och markanvändning

Påverkan på möjligheter till bebyggelseutveckling, näringslivets och annan markanvändnings förutsättningar.

Avgränsning i tid

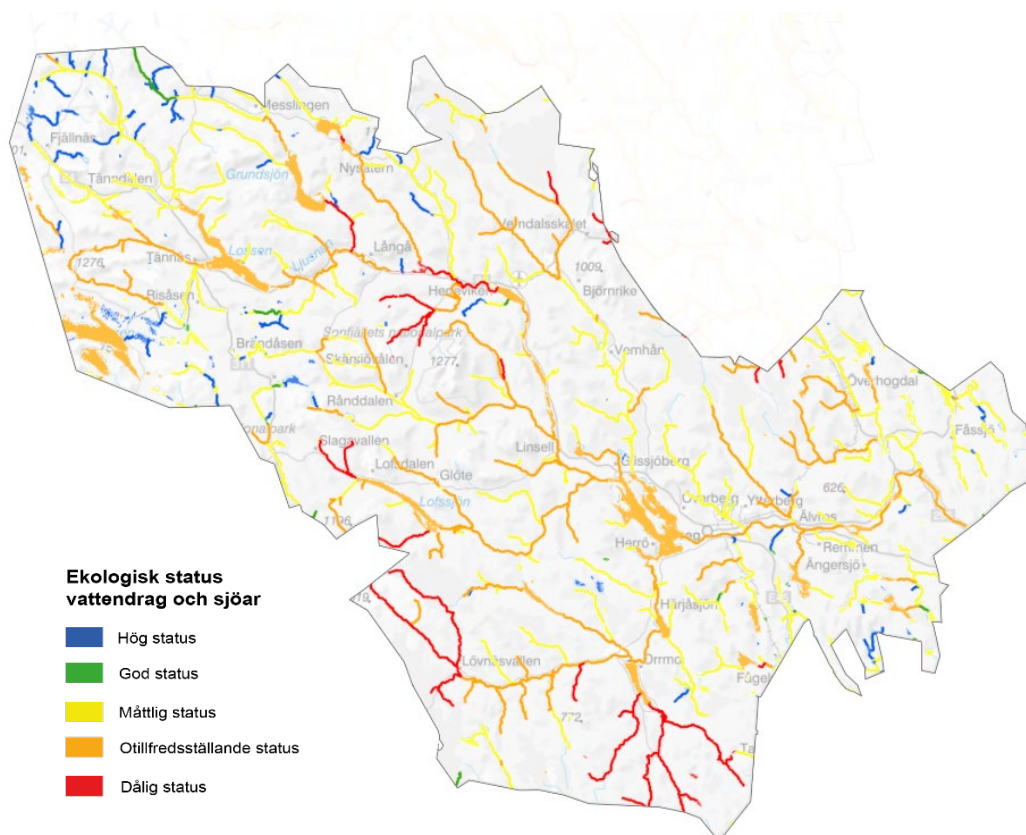
Vattentjänstplanen sträcker sig över en tidshorisont av 12 år vilket även är miljökonsekvensbeskrivningens avgränsning i tid.

Konsekvenser av planens genomförande

Effekter på vattenmiljön

Tillståndet i kommunen vattendrag och sjöar

Härjedalens kommun har många vattendrag och sjöar som varierar i karaktär från fjällnen, skogslanden och jordbruksbygderna. Endast en del av vattnen uppnår ”god” eller ”hög” ekologisk status, som är målsättningen för vattenförvaltningen. Det är framför allt i västra delarna av kommunen i de förhållandevis opåverkade fjällnen.

Figur 2 Ekologisk status i kommunens vattenförekomster.

God eller hög status beskriver relativt opåverkade tillstånd och en stor del av kommunens vattenförekomster är påverkade av olika former av aktuell och historisk markanvändning.

En stor källa till påverkan av ytvattenförekomsterna är vattenkraften som påverkar framför allt hydrologi, konnektivitet och form hos både vattendrag och sjöar. En betydande del av vattenförekomsterna inom kommunen är klassade som så kallade kraftigt modifierade vatten på grund av dels vattenkraftens påverkan på vattendraget, dels vattendragets betydelse för vattenkraftproduktionen.

Lika så det historiska skogsbruket är en stor källa till påverkan i kommunens vatten. Många vattendrag är flottledsrensade eller påverkade på andra sätt av till exempel dammar – även om många åtgärder för att återställa vattendragen också har vidtagits. Nutida skogsbruk påverkar också framför allt vattendragen genom sin infrastruktur där många vägtrummor skapar vandringshinder för fisk och andra organismer.

Vattenuttag för snötillverkning förekommer i ett antal vattendrag. Verksamheten är tillståndspliktig och kontrolleras genom Länsstyrelsens tillsyn.

Vattenkvaliteten i kommunens vattenförekomster är generellt god. Samtliga ytvatten är påverkade av atmosfärisk deposition av kvicksilver och andra globala föroreningar och uppnår därmed inte god kemisk status. Vissa vattenförekomster uppvisar problem med försurning och arbete med kalkning för att motverka de negativa effekterna pågår kontinuerligt inom kommunen.

Påverkan från näringsämnen är dock förhållandevis liten. Källor till utsläpp finns i och med bland annat en relativt hög andel enskilda avlopp med okänd status, samt äldre reningsverk, men utifrån den kunskap kommunen har idag är problem kopplade till eutrofiering små och lokala.

Exempelvis har Ljusnan-Voxnans vattenförbund undersökt Lofssjöns vattenkvalitet där högre halter av näringsämnen påträffats. Utredningen visar att sjön har god ekologisk status avseende näringsämnen och växtplankton, men är tidvis kraftigt påverkad av förhöjda näringsämneshalter i en djuphåla utanför reningsverket. Vidare tyder undersökningarna att det finns påverkan från enskilda avlopp i Synderstråns dalgång. Resultaten visar därmed att det finns en påverkan från olika anläggningar men att sjöns vattenkvalitet med avseende på näringsämnen betecknas som god.

Vattentjänstplanens påverkan på vattenförekomsterna

Vattentjänstplanen rymmer ett flertal åtgärder för att dels bygga ut den allmänna VA-anläggningen, dels få mer kunskap om förhållandena inom de olika orterna. Utbyggnadsåtgärderna är framför allt fokuserade till de områden som har starkare tillväxt, vilket dels ger möjlighet att utveckla ny bebyggelse som direkt kan anslutas till allmän anläggning, dels ansluta viss befintlig bebyggelse som idag försörjs av enskilda anläggningar. De större utbyggnadsåtgärderna medför även att flera äldre avloppsreningsdammar kan tas ur bruk och istället införa bruk av nya, moderna processreningsverk.

Planens utformning innebär också att ett flertal orter och områden inte kommer att inkluderas i utbyggnaden av den allmänna VA-anläggningen. Eftersom det finns många enskilda avloppsanläggningar med okänd status är det möjligt att en relativt stor andel av de enskilda avloppen inte lever upp till moderna krav. Exempelvis

visade det sig vid tillsyn att endast 25% av de enskilda anläggningarna i Nysäterna var godkända. Det är möjligt att förhållandena är liknande inom andra delar av kommunen. Att sådana områden lämnas utan åtgärd betyder att eventuella läckage av näringsämnen från bristfälliga avloppsanläggningar kommer att fortsätta. Kommunen kommer dock inom utpekade VA-bevakningsområden att bland annat prioritera tillsyn för att åstadkomma åtgärder på de anläggningar som behöver det.

Problem kopplade till eutrofiering anges inte som ett framträdande skäl till att miljö kvalitetsnormer inte uppnås i sjöar och vattendrag (VISS, (Vatteninformationssystem Sverige 2024). Vattentjänstplanens utformning bedöms därmed ha en begränsad betydelse för förutsättningarna för att kunna uppnå miljö kvalitetsnormerna i kommunens sjöar och vattendrag.

Hushållning med vattenresurser

Härjedalens kommun har antagit en dricksvattenstrategi som anger att det är grundvattenresurser som ska nyttjas för dricksvattenproduktion. Enligt information i VISS (Vatteninformationssystem Sverige, 2024) uppvisar samtliga grundvattenförekomster i kommunen god status avseende såväl kemisk som kvantitativ status.

Ett flertal vattenutredningar pågår inom ramen för utbyggnadsprojektet VA2025. Syftet med utredningarna är att säkerställa dels en stabil och säker dricksvattenproduktion, dels långsiktigt hållbart nyttjande av grundvattenresurserna. Lokaliseringarna av utredningarna utgår från de orter där behoven bedöms vara störst. Genom att grundligt undersöka kapacitet och kvalitet i relation till behovet ökar förutsättningarna för en god hushållning med dricksvattenresurserna.

Risker för människors hälsa

Eventuella risker för människors hälsa handlar i sammanhanget av kommunens vattentjänstplan om tillgång till dricksvatten av god kvalitet.

En nationell sammanställning av ca 30 000 vattenanalyser (2007–2019) från enskilda brunnar visar att endast för ca 18 procent bedöms vattnet vara tjänligt, för ca 8 procent är vattnet otjänligt ur mikrobiologisk synpunkt och för ca 7 procent är vattnet otjänligt ur kemisk synpunkt (Miljömålsportalen 2024).

Små avloppsanläggningar med otillräcklig rening kan bidra till olika problem beroende på avloppsanläggningens placering, användning och status. En avloppsanläggning som saknar efterföljande rening efter slamavskiljning eller har dålig funktion, kan vara en källa till spridning av bakterier och farliga ämnen, till exempel läkemedelsrester och hushållskemikalier, till dricksvatten. Berggrundens beskaffenhet skapar till stor del vattnets kemiska beskaffenhet där problem kan utgöras av höga metallhalter eller radon.

De åtgärder som planen innehåller skapar förutsättningar för fler hushåll att ansluta sig till kommunalt dricksvatten. Framför allt i området kring Vemdalen samt i västra Härjedalen. I de områden där ingen utbyggnad av den allmänna anläggningen sker planerar kommunen att utföra kontroller av samfälliga dricksvattenanläggningar samt att genomföra informationsinsatser och rådgivning riktad mot innehavare av enskild VA-anläggning.

De planerade åtgärderna bidrar till bättre förutsättningar för människors hälsa genom möjlighet till fler anslutningar till kommunalt vatten, tillsyn och information.

Natur- och kulturmiljöer

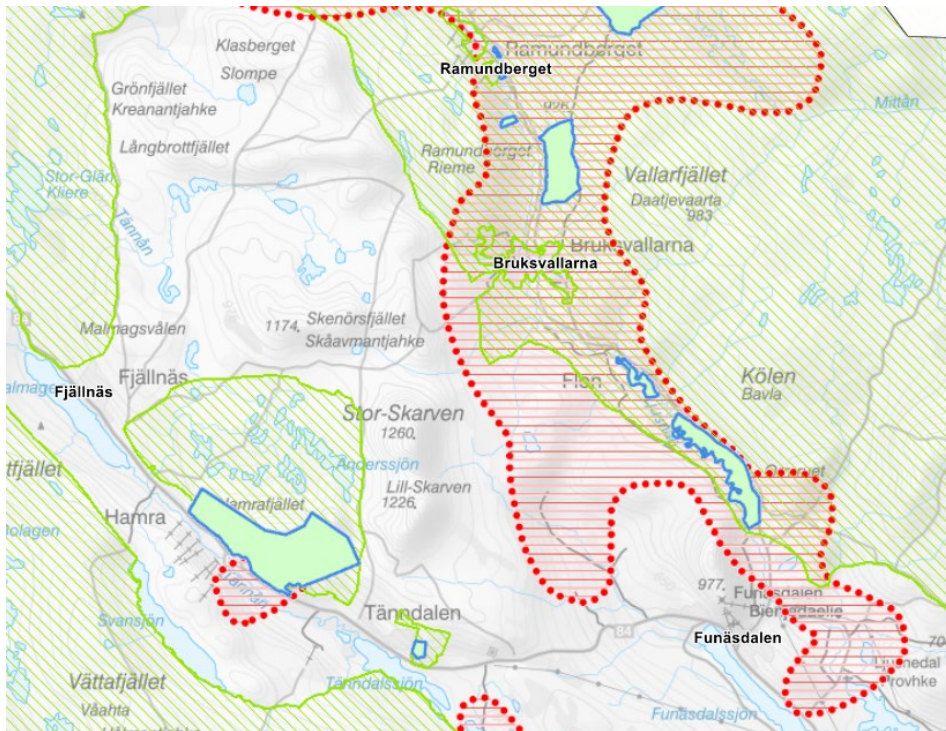
Vattentjänstplanen innehåller flera utbyggnadsåtgärder som kommer att ta ny mark i anspråk. Det kan komma att innebära påverkan på natur- och kulturmiljöer där de utförs. Inom ramen för vattentjänstplanen beslutas att:

- Ett nytt reningsverk anläggs i Funäsdalen kombinerat med två längre överföringsledningar till Ramundberget respektive Tännaldalen.
- Ett nytt reningsverk anläggs i Vemdalen kombinerat med överföringsledningar till Vemdalskskalet, Björnrike och Björnrike syd.
- Ett nytt reningsverk anläggs i Sveg på samma plats som befintligt reningsverk.

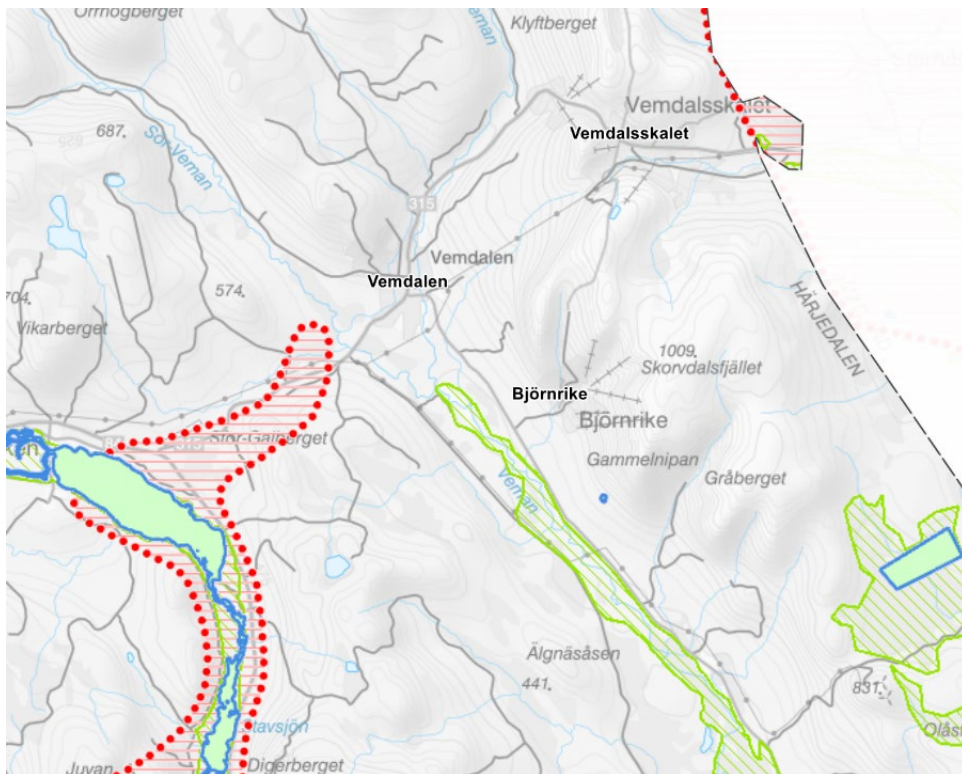
Avseende reningsverket i Sveg som ska byggas på samma plats som befintligt reningsverk bedöms inte natur- eller kulturvärden komma att påverkas. Avseende övriga anläggningar behöver dessa hanteras i kommande tillstånds- och samrådsprocesser.

Området för de nya anläggningarna berörs av riksintresseutpekande för kulturmiljö och naturmiljö. Även ett antal Natura 2000-områden finns i området. För att undvika påverkan på de utpekade värdena behöver marken inventeras och exakt lokalisering, framför allt den exakta sträckningen av planerade ledningar studeras och justeras i relation till förekomst av skyddade arter, fornlämningar och andra värden.

Om påverkan inte kan undvikas kan dispens från artskyddsförordningen behöva sökas. Eventuell påverkan på Natura 2000-område behöver föregås av särskild tillståndsprocess. Avseende kulturvärden kan ansökan om ingrepp i fornlämning bli aktuellt, om en arkeologisk utredning visar det.

Figur 3 Riksintressen för Natur- och kulturmiljö inom utbyggnadsområde för VA i västra Härjedalen. Område utpekad för sina kulturvärden är markerat med röd tvärgående skraffering. Riksintresse för naturmiljö är markerat med diagonal skraffering och Natura 2000-områden med heltäckande markering.

Figur 4 Riksintressen för Natur- och kulturmiljö inom utbyggnadsområde för VA kring Vemdalen. Område utpekad för sina kulturvärden är markerat med röd tvärgående skraffering. Riksintresse för naturmiljö är markerat med diagonal skraffering och Natura 2000-område med heltäckande markering.

Förutsättningar för bebyggelseutveckling

Planen har en inriktning mot utbyggnad inom delar av kommunen där det finns tydliga exploateringsintressen, baserat på inkomna ansökningar om planbesked, förhandsbesked och bygglov. Genomförandet av planen kommer att innebära goda förutsättningar för en fortsatt utveckling av bebyggelsen inom dessa områden.

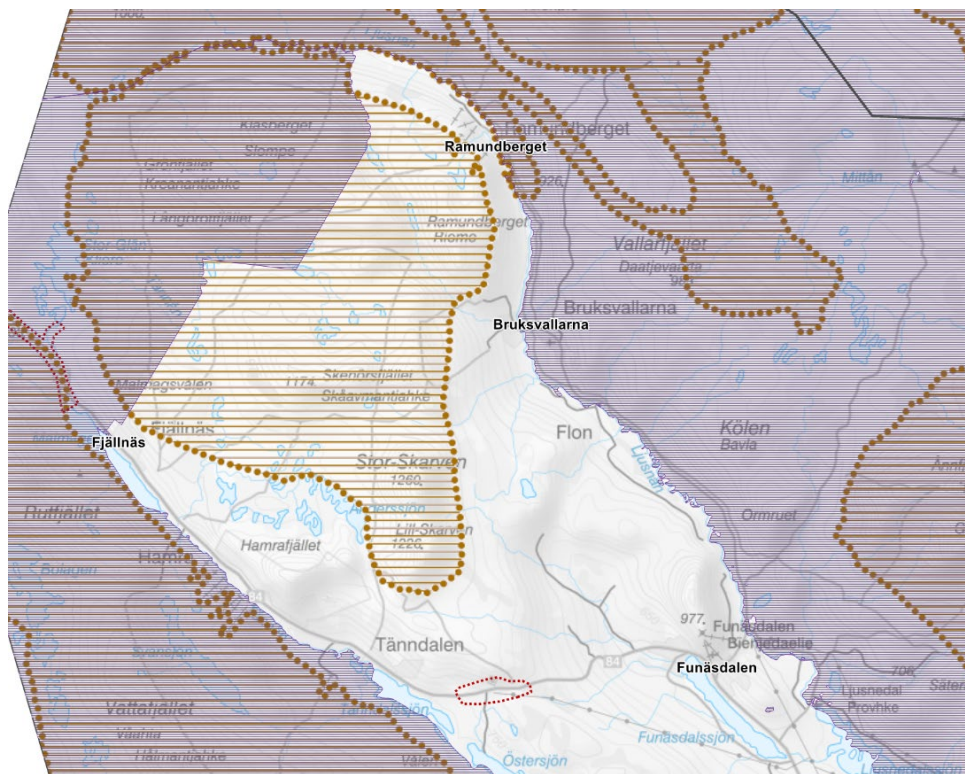
Genom de långa överföringsledningarna skapas förutsättningar för utveckling av bebyggelse mellan ledningarnas ändpunkter.

Inom områden där ingen utbyggnad planeras kommer inte samma förutsättningar att skapas vilket kan verka bromsande för bebyggelseutvecklingen inom dessa områden.

Påverkan på näringsliv och annan markanvändning

Genom förbättrade förutsättningar för bebyggelseutveckling gynnas även ett flertal näringar inom kommunen. Dels skapas möjligheter för näringar inom bygg- och anläggning. Långsiktigt bedöms även besöksnäringen påverkas positivt utifrån förbättrade förutsättningar för bebyggelseutveckling och därmed på längre sikt ett ökande antal möjliga besökare i området.

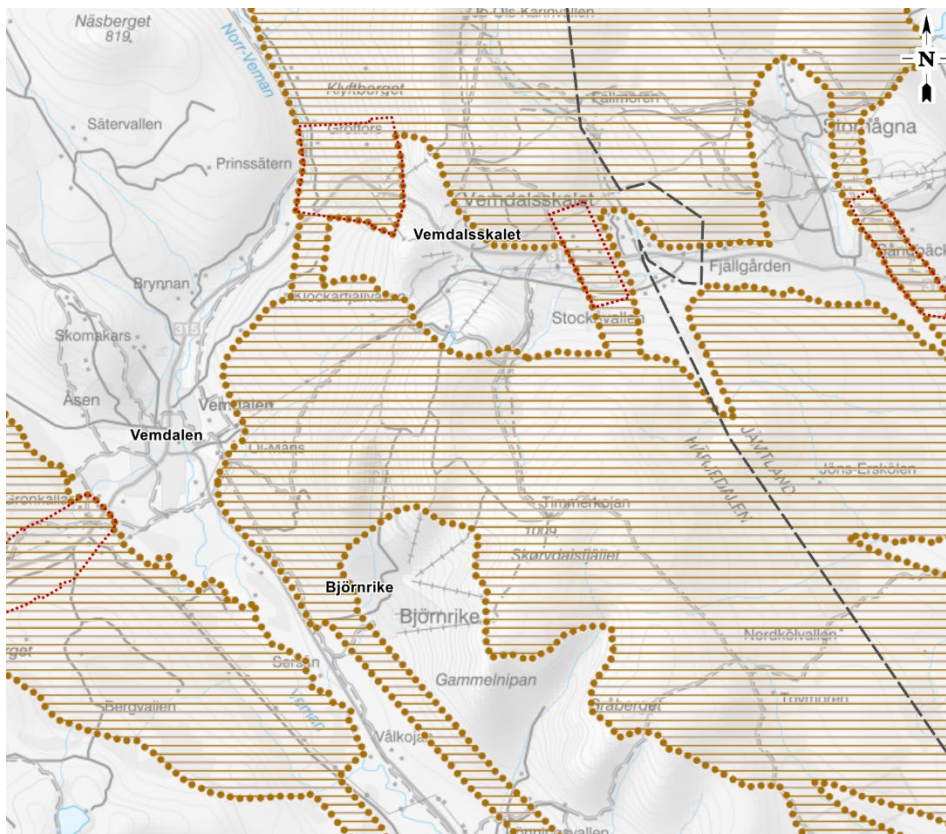
Hänsyn mot Rennäringens markanvändning behöver hanteras i anläggningsskedena. Planerade anläggningar bedöms inte komma att ta värdefull betesmark i anspråk, men störningar under anläggningsskedet kan komma att uppstå - beroende på plats och årstid. I västra Härjedalen kommer arbeten med ledningsdragningar att utföras i anslutning till rennäringens åretruntmarker. Genom närheten till den befintliga bebyggelsen bedöms eventuella störningar bli små, men dialog kring arbetets tidplan och utförande behöver föras med berörd sameby.

Figur 5 Rennäringens riksintresseområde samt åretruntmark i Funäsdalsområdet. Riksintresseområdena i brun tvärgående skraffering och åretruntmarkerna i mörkare, violett markering. Svåra passager är markerade med röd prickad linje.

Området kring Vemdalen är utpräglade vinterbetesmarker. Markarbeten kopplade till överföringsledningarna liksom arbete med nytt reningsverk väster om Björnrike kan komma att utföras vintertid vilket kan orsaka störningar ifall det förekommer betande renar i området på södra sidan Veman samt strövbetande renar under flytt vår och höst. Det färdigbyggda reningsverket bedöms inte i sig innebära någon större kringaktivitet. Eventuella hänsynsåtgärder hanteras i samband med tillståndsprocessen.

Indirekt kan utbyggnaden av allmänna vattentjänster – och de förbättrade förutsättningar för bebyggelseutveckling som den innebär – leda till negativa effekter för rennäringen. De negativa effekterna kan uppstå som konsekvens av en utbyggnad inom besöksområdena som medför fler besökare inom känsliga områden. Fler besökare som rör sig inom känsliga betesområden kan leda till att renarna får svårare att hitta områden där de kan beta ostört. Konsekvenserna kan även yttra sig som splittrade renhjordar till följd av bristen på ostörd betesmark. Sådan splittring medför merarbete för samebyn med att hålla renarna inom avsedda områden.

Figur 6 Rennäringens riksintresseområden kring Vemdalen visas i brun, tvärgående skraffering i kartan. Svåra passager är markerade med röd prickad linje.

Nollalternativet och konsekvenser av andra alternativ

Nollalternativet och dess konsekvenser

Nollalternativet innebär att de utbyggnadsåtgärder som vattentjänstplanen innehåller inte genomförs.

Att inte bygga ut de allmänna vattentjänsterna i enlighet med planen innebär att de äldre anläggningar för hantering av spillvatten som planeras att bytas ut mot nya reningsverk behålls i bruk. Det medför svårigheter för kommunen att leva upp till såväl befintliga som kommande lagkrav kopplade till avloppsrening. Det innebär också att det inte skapas nya förutsättningar för att kunna ansluta befintlig bebyggelse. Ett större antal anläggningar innebär potentiellt större risk för spridning av föroreningar som kan uppstå vid olyckor eller störningar.

Att fortsätta nyttja befintliga vattentäkter kan på lång sikt innebära brist på dricksvatten samtidigt som de grundvattenresurser som nyttas inte nyttjas på ett hållbart sätt.

De mest påtagliga effekterna av att inte genomföra vattentjänstplanens åtgärder i föreslagen utformning är de fortsatt begränsade möjligheterna för en fortsatt utveckling av bostadsbebyggelse inom såväl västra Härjedalen som i området kring Vemdalen. Begränsningarna ger i sin tur effekter för delar av näringslivet, till exempel besöksnäringen. På längre sikt skapar det även - som följd av färre arbetstillfällen och följd effekten ett mindre befolkningsunderlag - svårigheter för kommunen att upprätthålla samhällsservice.

Att inte genomföra vattentjänstplanen i föreslagen utformning skulle kunna bidra till att bromsa de negativa effekter som rennäringen upplever till följd av den storskaliga exploateringen av fjällområdena.

Alternativ utformning

Planens utformning har arbetats fram utifrån ett flertal olika parametrar som dels handlar om bebyggelseutveckling och antal användare, dels recipienters känslighet och status hos befintliga enskilda anläggningar.

Planens föreslagna utformning bygger till större del på behov kopplade till bebyggelseutveckling, än på behov kopplade till recipienter och eventuella problem kopplade till bristande status hos enskilda anläggningar.

En utbyggnad som inte tog hänsyn till var det finns nya möjliga fastigheter att ansluta skulle vara svår att genomföra. Utbyggnad av den allmänna anläggningen ska bekostas av VA-kollektivets brukaravgifter. Utbyggnad av enbart befintlig bebyggelse eller där möjligheter för ett mindre antal nyanslutningar skapas, skulle medföra kraftigt ökade brukaravgifter för VA-kollektivet. Sådana effekter bedöms inte gynna kommunens medborgare eller kommunens övergripande vision och mål om fler invånare.

Avstämning mot relevanta miljömål

Miljö kvalitetsnormer

Sammantaget bedöms ett genomförande av vattentjänstplanens åtgärder ge positiva effekter på förutsättningarna att uppnå och följa miljö kvalitetsnormerna. Det finns dock ett flertal påverkansfaktorer som vattentjänstplanen inte påverkar, exempelvis morfologisk påverkan från annan användning av mark och vatten, påverkan på hydrologi från vattenkraft, effekter från atmosfärisk deposition eller vattenuttag för annat nyttjande än dricksvatten.

Miljö kvalitetsmål

Ingen övergödning

Ett genomförande av planen bedöms ligga i linje med miljömålet genom att beståndet av anläggningar minskas och moderniseras. Det kommer fortsatt att finnas ett relativt stort antal enskilda anläggningar i kommunen men genom systematisk tillsyn avser kommunen att skapa förutsättningar för att dessa håller god kvalitet.

Levande sjöar och vattendrag

Genom att verka för god ekologisk och kemisk status samt god kvalitet på ytvattentäkter bidrar ett genomförande av vattentjänstplanen till målsättningen om Levande sjöar och vattendrag.

Grundvatten av god kvalitet

Vattentjänstplanen innehåller omfattande utredningsarbete för säker och långsiktigt hållbar användning av grundvatten. Genom att skapa förutsättningar för övergång från nyttjande av enskild anläggning till anslutning till allmän anläggning samt systematiskt tillsynsarbete bidrar ett genomförande av planen till målsättningen.

Ingen övergödning

Kommunen avser att som en del i genomförandet av planen arbeta för att minska utsläpp av näringsämnen från kommunala reningsverk, att ansluta fler brukare till det kommunala VA-nätet, samt förbättra arbete med tillsyn och dagvattenhantering.

Genom att arbeta med de åtgärder som planen innehåller arbetar kommunen för att sjöar, vattendrag och grundvatten ska uppnå och bibehålla god status för näringsämnen.

Uppföljning

Enligt bestämmelserna i lagen om allmänna vattentjänster ska kommunen minst varje mandatperiod pröva om vattentjänstplanen är aktuell med hänsyn till behovet av allmänna vattentjänster. Därigenom säkerställer man både kontinuerlig uppföljning samt utifrån behov nödvändig revidering och uppdatering av planen. De åtgärder som anges i vattentjänstplanen som inte genomförs under mandattiden, eller som förskjuts i tiden, återspeglas i en revidering av planen.

Uppföljning och övervakning av de miljöeffekter som kan komma att uppstå i samband med utförandet av de åtgärder som ligger inom planens ram följs lämpligast upp inom ramen för verksamhetens tillstånd.